

PÄÄKIRJOITUS

Simo Paassilta

päätöimittäjä

Eläkkeensaajien Keskusliiton puheenjohtaja

Omaishoidon tuki harmonisoitava hyvinvointialueilla

i

Ledarartikel på svenska, sidan 39.

Omaishoidon tuessa on kuntien välillä suuria eroja, sillä kunnat ovat voineet koko lailla vapaasti päättää tarjoamastaan omaishoidon tuesta, kunhan lakimääräiset minimivaatimukset on otettu huomioon.

Hyvinvointialueiden työntekijöiden palkat tullaan yhdenmukaistamaan tehtäväkohtaisesti hyvinvointialueen korkeimman palkan mukaisiksi. Hyvä näin. Vaikka laki ei edellytä, niin hyvinvointialueilla myös omaishoidon tuki tulisi yhdenmukaistaa.

Eli hoitopalkkio ja muut omaishoidon palvelut tulisi korottaa alueen kunnissa olleen korkeimman tason mukaisiksi.

Omaishoidon tuki muodostuu omaishoitajan hoitopalkkiosta ja vapaista, hoidettavan palveluista ja hoitotehtävää tukevista palveluista.

Sote-uudistuksessa syntyneet hyvinvointialueet aloittavat toimintansa 2023 alussa ja omaishoidon järjestämistä vastuu siirtyy kunnilta hyvinvointialueille. Se mahdollistaa etuuskien yhdenmukaistamisen maakuntatasolla.

Nyt tarvitaan rohkeutta nähdä omaishoidon merkitys ja mahdollisuudet osana sote-uudistusta. Sari Kehusmaan väitöskirjan mukaan Suomessa saavutetaan omaishoidolla vuosittain noin 2,8 miljardin euron säästö ikääntyneiden palvelujen käytössä. Omaishoito on tärkeä osa sosiaali- ja terveydenhoidon palvelujärjestelmää ja sillä on myös suuri taloudellinen merkitys!

1 Kehusmaa S. (2014). Hoidon menoja hillitsemässä. Heikkokuntoisten kotona asuvien ikäihmisten palvelujen käyttö, omaishoito ja kuntoutus [Väitöskirja, Tampereen yliopisto]. (Sosiaali- ja terveys-turvan tutkimuksia 131). Kelan tutkimusosasto.

Kun hyvinvointialueet aloittavat toimintansa ja rakentavat entistä paremmat palvelut ja palveluverkostot, tulee palveluohjaukseen kiinnittää erittäin suurta huomiota. Tähän liittyvänä on parhaillaan allekirjoitettavana kansalaisaloite vanhusneuvolojen perustamisesta hyvinvointialueille. Suosittelem tutustumista aloitteeseen.

Hyvinvointialueiden organisaatiot ovat rakenteilla. Alueelliset vanhusasiavaltuutettujen virat tulisi perustaa niihin samalla kun muutkin tärkeät virat ja toimet.

Vanhusasiavaltuutetut tuntevat ikääntyneiden arjen ja heidän tehtävänänsä olisi alueensa ikääntyneen väestön terveyden ja hyvinvoinnin edistämistoimenpiteiden ja palvelujen saatavuuden seuranta, laadunvalvonta ja raportointi.

Tehtäviin kuuluisi myös ikääntyneen väestön neuvonta ja ohjaaminen palvelujen äärelle.

Alueellinen vanhusasiavaltuutettu toimisi tiiviissä yhteistyössä kuntien ja hyvinvointialueen vanhusneuvostojen sekä alueellaan toimivien, ikäihmisiä edustavien järjestöjen kanssa ja tekisi yhteistyötä valtakunnallisen vanhusasiavaltuutetun kanssa.

Vanhusneuvostot ovat tärkeä vaikuttamisväylä muun muassa ikääntyneiden aseman ja palveluiden saatavuuden vahvistajana ja muutostarpeiden esiintuojana niin maakuntamme kunnissa kuin myös hyvinvointialueella.

Vanhusneuvostoilla on vahva lainsäädännön antama mandaatti toimia ja tulla kuulluksi. Vanhusneuvostojen toimintaa tulee entisestään tukea ja vahvistaa. Vanhusneuvostoille tulee antaa riittävät toimintamahdollisuudet, jotta ikääntyneiden ääni saadaan vahvasti kehittämistyössä ja päätöksenteossa kuuluville.

EKL Eläkkeensaaja

52. vuosikerta

Eläkkeensaaja-lehti, PL 168, 00531 Helsinki
www ekl.fi/tietoa-meista/elakkeensaaja-lehti

ILMESTYMISAIKATAULU 2022

Numero	5	6
Toimituksellinen aineisto	14.9. 2.11.	
Ilmoitusvaraukset ja aineisto	5.10. 23.11.	
Lehtirekisterimuutokset	12.10. 30.11.	
Ilmesty	27.10. 15.12.	

Aineistot mieluiten sähköpostitse: toimitus@ekl.fi

Mediainfo 2022: www ekl.fi/tietoa-meista/elakkeensaaja-lehti/ilmoitusmyynti

PÄÄTOIMITTAJA

Simo Paassilta, 050 522 1201
simo.paassilta@gmail.com

TOIMITUSSIHTEERI

Anneli Velho
09 6126 8444, 044 263 7021
anneli.velho@ekl.fi

TAITTO:

Vitale Ay / Taina Leino

PAINO:
Sanoma Manu Oy, Tampere

ISSN 0355-6557

Lehti on Aikakausmedia ry:n jäsen.

ILMOITUSHINNAT 2022

1,80 /pmm
mainostuotimistoalennus -15 %

ILMOITUSMYNTI

Satu Välimaa
09 6126 8428, 045 110 4122
satu.valimaa@ekl.fi

JÄSEN- JA LEHTIREKISTERI

jasenasiat@ekl.fi
09 6126 840

Huom!

Jäsen ilmoittaa muutoksistaan omaan yhdistykseensä, joka toimittaa tiedot edelleen liittoon.

Kenelle lähetän mitkin aineistoja? KENEEN OTAN YHTEYTTÄ?

Osoiteenmuutokset, lehtirekisteri
jasenasiat@ekl.fi

Lehden irtonumerot esimerkiksi yhdistysten tapahtumiin

Lehtinipputilaukset on tehtävä niin ajoissa, että ne voidaan lähettää yhdistykselle suoraan painosta. Lehtinipputilausten pitää olla meillä viimeistään 2 viikkoa ennen lehden ilmestymispäivää.
satu.valimaa@ekl.fi

Lehtijutut ja niihin liittyvät kuvat

toimitus@ekl.fi tai postitse:
Eläkkeensaaja-lehti/ toimitus
PL 168, 00531 Helsinki

Yhdistysten ja piirien ilmoitukset

kuten kokouskutsut, kiitosilmoitukset ja muut maksulliset ilmoitukset
satu.valimaa@ekl.fi

Maksuttomat: ansiomerkkilistat ja

yhdistysten merkkipäivätiedot
sissi.kahkonen@ekl.fi

Huom! Piireissä tapahtuu -tiedot vain numeroihin 1 ja 4

Kilpailutoimintaan liittyvät jutut

marja.raitojarju@ekl.fi

Eläkkeensaajien Keskusliitto EKL ry

Pensionstagarnas Centralförbundet PCF rf

Haapaniemenkatu 14, 2. krs. PL 168, 00531 Helsinki
toimisto-aika ma 8.30-16, ti 9.30-16, ke-pe 8.30-16
puhelinpalvelu ma-pe 10-15, puh. 09 6126 840
sähköposti: etunimi.sukunimi@ekl.fi

Kivinen Eero	sosiaalipoliitt.asiantuntija	041 522 1696
Kokko Timo	toiminnanjohtaja	09 6126 8420
Kuikka Anu	järjestösuunnittelija	09 6126 8437
Kähkönen Sissi	johdon assistentti	09 6126 8421
Lehtimäki Marja-Leena	hallintojohtaja	09 6126 8430
Mohammed Rafi	taloushallinnon assistentti	09 6126 8431
Nissinen Ulla	toimistosihteeri	09 6126 8432
Raitoharju Marja	järjestösuunnittelija	09 6126 8426
Toivonen Petra	järjestöjohtaja	09 6126 8427
Utriainen Jarkko	järjestösuunnittelija	09 6126 8434
Vartiainen Pekka	järjestösuunnittelija	09 6126 8436
Velho Anneli	viestinnän suunnittelija	09 6126 8444
Viitanen Juha	järjestösuunnittelija	09 6126 8442
Välimaa Satu	myyntisihteeri	09 6126 8428

RAJANIEMEN LOMAKESKUS

Rajaniementie 35, 34800 Virrat
Päällikkö 03 475 5648, 050 478 3909
toimisto@rajaniemenlomakeskus.fi
www.rajaniemenlomakeskus.fi

KÄPYLÄN TYÖVÄENTALO

Vipusentie 19 A, 00610 Helsinki
Varaukset EKL, 09 6126 8428
Talonmies 040 521 2509
www ekl.fi/tietoa-meista/

ETK:n toimitusjohtaja Mikko Kautto. Kuva: Anneli Velho.

Kuvassa vasemmalta: Eläkeläiset ry:n toiminnanjohtaja Jan Koskimies, ETK:n viestintäjohtaja Tuovi Rautjoki, ETK:n suunnittelulinjan johtaja Allan Paldanius, EKL:n puheenjohtaja Simo Paasilta. Kuva: Anneli Velho.

Suomalainen eläkejärjestelmä – hyviä uutisia ja haasteita

EETU RY:N KEVÄTKOKOUS ELÄKETURVAKESKUKSESSA (ETK)

Eläkejärjestelmämme keskipitkän aikavälin näkymät ovat hyvät, mutta pitkällä aikavälillä rahoituspohja tarvitsee huoltoa. Paniikkiin ei ole syytä. Näin kuvaa nykytilannettamme Eläketurvakeskuksen johtaja, Mikko Kautto.

Ennen kuin hyppäämme Kauton alustukseen, selvennetään etuusperusteisen ja maksuperusteisen eläkejärjestelmän eroja. Meillä Suomessa on etuusperusteinen, osittain rahastoiva työeläkejärjestelmä.

Etuusperusteisessa eläkejärjestelmässä etuuden, eläkkeen suuruus on etukäteen määrätty tai se määräytyy ansiotason ja työhistorian pituuden perusteella. Eläkkeiden rahoittamiseksi tarvittavat maksut joustavat.

Maksuperusteisessa eläkejärjestelmässä eläkkeen suuruus määräytyy maksujen ja niille saatujen sijoitustuottojen perusteella. Maksut ovat yleensä kiinteitä ja etuus, **eläke joustaa tilanteen mukaan.** Esimerkiksi Kanadassa annetaan päättäjille aikaa ratkaista epäsuhta ja jos ei rahoituksen turvaamiseen löydy ratkaisua, niin sekä eläke joustaa alaspäin ja maksut ylöspäin.

Osittanen rahastointi tarkoittaa sitä, että työeläkevarojen arvo on merkittävästi pienempi kuin maksussa olevien eläkkeiden rahallinen arvo ja se summa, joka on nyt työssä oleville eläkeoikeutena karttunut. Rahastointiaste oli vuonna 2019 oli noin 30 prosentin luokkaa.

Keskipitkällä aikavälillä menee hyvin

Mikko Kauton mukaan Suomen työeläkejärjestelmän kattavuus ja laajuus on harvinaisen. Kautto arvioi, että jos Suomessa nyt lähdeittäisiin luomaan ansioperusteista työeläkejärjestelmää, niin nyt tuskin uskallettaisiin lähteä liikkeelle tämän tyyppisellä rakenteella.

– Etuusperusteinen järjestelmämme on osoittanut toimivuutensa, mutta se vaatii ajoittain huoltoa. Meidän ansioomme perustuva työeläkkeemme on vahvasti omaisuusvarojen piirissä eikä siihen heville puututa. Maksujen ja etuuskien kytkös on sen sijaan verrattain löyhä, jos ajattelee elinkaaren näkökulmasta. Tämän osittaisen rahastoinnin ominaispiirteen kanssa olemme nyt tekemisissä, painottaa Mikko Kautto.

Pitkällä aikavälillä varauduttava rahoitushaasteisiin

Viime syksynä tanskalainen professori **Torben M. Andersen** arvioi Suomen eläkejärjestelmää. Hän kuvasi raportissaan eläkejärjestelmäämme hyvin toimivaksi ja hyvin huolletuksi. Andersen totesi, että se torjuu tehokkaasti köyhyyttä ja tuottaa eläkeläisille kohtuullista toimeentuloa.

Andersen löysi myös korjattavaa: eläketurvaan on kehitettävässä rahoitusongelma. Siihen pitäisi valmistautua joko korottamalla eläkemaksuja tai vahvistamalla sopeutusmekanismeja. Lisäksi on syytä uudistaa sijoitustoiminnan ja vakavaraisuuden sääntelyä.

– Lähtökohtaisesti, jos meillä on rahoitushaasteita toimintaympäristön muutosten vuoksi, niin tässä järjestelmässä pitäisi olla ratkaisuna maksun nosto. Mutta kun tilanne työllisyudessa tai talouskehityksessä on muuten huono, niin maksun nosto voi olla vaikea realisoida siinä tilanteessa, muistuttaa Kautto.

Mikä on riskinkantokykymme, jos jotain vaikeuksia tulisi?

Pandemia ja Ukrainan kriisi ovat olleet ulkoisia uhkia, mutta ne eivät ole toistaiseksi realisoituneet ongelmina työeläkejärjestelmässä. Niiden myötä on kuitenkin entistä vahvemmin noussut esiin kysymys, mitä tehdä, jos jotain kriittistä tapahtuisi?

Kautto viittaa tilanteeseen 1990-luvulla. Hän kertoo kuinka koko 1980-luvun ETK:n laskelemissa näkyi maksun nostopaine. Elettiin täystyöllisyyden maailmassa ja kasvunäkymätkin olivat hurjat vielä 1990. Ei ollut painetta tehdä korjauksia eläketurvan sisältöön. Kun rahoituspohja petti alta, niin oltiin yhtäkkiä tilanteessa, jossa piti äkkiä reagoida. Oli tehtävä pikaisia pakkosopeutuksia, jossa tehtiin työeläkkeiden indeksin tarkistuksen muutos ja uusi maksu palkansaajille. Riskit siis realisoituivat ja ne siirrettiin kansalaisten kannettaviksi.

Nyt olemme paremmalla tiellä

2000-luvulla eläkejärjestelmän riskinkantokyky on ollut kohtalainen eikä kriisitilanteita ole ollut tarvetta. Suomessa on

tehty eläkejärjestelmään paljon muutoksia viimeisen 20 vuoden aikana: varhaiseläkejärjestelmiä muutettu, ikärajoja ja eläkkeellesiirtymisen ehtoja muutettu, tullut joustava vanhuuseläkeikä tullut, elinaikakerroin – aika paljon isoja muutoksia tehty peruskehikkoon.

– Ihmiset ovat aika hyvin yksilötasolla ymmärtäneet ja hyväksyneet nämä päätökset. Muutokset ovat olleet kohtuullisia. Koko 2000-luvun työeläkejärjestelmässä on pystytty toimimaan niin, että ei ole tullut pakkosopeutustilanteita. Perusrakenne pidetään ehjänä ja kantavana tulevaisuudessakin, Mikko Kautto linjaa suurta kuvaa.

Pitkällä aikavälillä haastetta riittää

Miten hallitaan pitkällä aikavälillä näkyvä maksun nousupaine?

Tilastokeskus julkaisi vuoden 2021 lopulla uuden väestöennusteen, joka on todella hurja. Meillä on Euroopan haastavin väestöllinen huoltosuhde eli alle 15-vuotiaiden määrä ja 65-vuotiaiden ja sitä vanhempien määrä 100 työkäistä kohden. Ruotsissa tulee olemaan vastaavan tasoinen huoltosuhde vasta 2050-luvulla. Olemme Ruotsiin nähden aivan toisenlaisessa tilanteessa, koska Ruotsissa on ollut pidempään maahanmuuttoa ja syntyvyyden taso on siellä ollut korkeampi.

– Tämä heikkenevä elatussuhde tuottaa meille rahoitushaasteen. Vuodesta 2012 lähtien syntyvytemme on vuosi

- i**
- Tilastotietoa Suomen työ- ja kansaneläkkeensaajista, eläkkeelle siirtyneistä ja eläkemenosta: www.bit.ly/etk_tilastot
 - Suomalaisten eläkkeistä vajaa kolmannes on yli 2 000 euron suuruista.
 - Alle 1 250 euron kuukausieläke on joka kolmannella.
 - Yli puolessa kunnista eläkkeensaajia on jo yli 40 prosenttia työikäisestä väestöstä.
 - Torben M. Andersenin Suomen eläkejärjestelmää koskevia havaintoja: www.bit.ly/etk_elakejarjestelma

vuodelta huonontunut. Vuosina 2020 ja 2021 oli vähän valoa, kun syntyvyyden lasku hieman taittui. Kun uusi väestöennuste on julkaistu, niin maksuennuste on ollut edellistä huonompi, kuvaa Kautto tilannetta.

Työeläkemaksujen nostopaine on tasaisesti kasvanut, mutta se on siirtynyt myöhemmäksi, koska palkkasumma, eläkemeno ja sijoitustuottojen kehitys ovat olleet ennusteoletuksia parempia.

– Vaikka tilanne on nyt hyvä, yhtäaikaan huono kehitys palkkasummassa ja tuotoissa, useita vuosia jatkuvana, tuottaisi nopeasti vaikeuksia, kiteyttää Mikko Kautto.

Helsinkiläisyhdistyksessä harrastetaan kerrostalon rakennuttamista

Yli kolme vuotta Leena Närekangas ja Harri Kallunki ovat tienneet, mihin kaikki liikenevä aika kuluu. Molemmat ovat käyttäneet vapaaehtoisesti uskomattoman määrän työtunteja, jotta Helsingin Verkkoosaareen saadaan rakennettua uusi yhteisöllinen kerrostalo.

Aktiiviset Seniorit -yhdistyksen jäsenet ovat tehneet Verkkoosaareen nousevan yhteisöllisen talon hyväksi vapaaehtoistyötä jo noin viiden vuoden ajan. Alkuvuosien suurin urakka oli Hitas-tonttivarauksen saaminen Kalasataman viereen nousevalta merelliseltä asuinalueelta.

Yhteisöllinen Pasaati-hanke rakennutetaan ryhmärakennuttamiskohteena, mikä tarkoittaa asukkailla suurta päätösvaltaa oman asunnon ratkaisujen suunnittelemisessa. Talohankkeen vapaaehtoisille aktiiveille rakennustapa tuo valtavan työmäärän. Ryhmärakennuttaminen on Suomessa vielä melko uutta. Sitä säätelevä lainsäädäntö on vuodelta 2015.

Tuleva Pasaati-talo on yhdistyksen kolmas yhteisötalohanke

Ensimmäinen yhteisötalo valmistui Arabianrantaan vuonna 2006 ja toinen Kala-

satamaan 2015. Pasaati-hankkeessa hyödynnetään aiempia kokemuksia sekä yhteistilojen suunnittelussa että toimivan yhteisön rakentamisessa.

Asukkaiden ikärakenteesta tulee osin erilainen. Noin kaksi kolmasosaa pasaatilaista täyttäneet seniorikriteerit, mutta osa on nuorempia, sillä viime kesäkuussa asukaskokous päätti luopua itse asettamastaan alaikärajasta.

Leena Närekangas (66) ja Harri Kallunki (66) ovat molemmat mukana talon johtoryhmässä. Se on kilpailuttanut hankkeelle korvaamattoman ryhmärakennuttamiskonsultin, arkkitehdin ja kaikkien erikoisalojen suunnittelijoiden valinnat. Varsinainen rakennusurakoitsija on vielä valitsematta, mutta myös sen päätöksen aika on pian.

Talo rakennetaan samassa tahdissa kuin koko korttelikokonaisuus, ja työt aloitetaan ensi keväänä. Valmistu on luvassa loppuvuodesta 2024.

Työläs, mutta monella tapaa antoisa harrastus

– Vankka usko yhteisöllisyys-ideaan on auttanut jaksamaan ja innostumaan tästä työstä nämä kolme vuotta. Yhteisöllinen asuminen on todella hyvä idea vanheville ihmisille ja itse asiassa kaiken ikäisille. Vaikka työtä on paljon, silti askel askeleelta on koko ajan menty eteenpäin, Leena Närekangas kertoo.

Vuodesta 2019 rakennuttamishankkeessa mukana ollut Närekangas on erikoistunut johtoryhmässä hallinnollisiin töihin. Muun muassa kaikki asuntovarausopimukset ja laskutukset kulkevat hänen kauttaan.

– Jossakin vaiheessa laskin huvikseni työtuntejakin. Hulleimpina aikoina tämä talonrakennuttamisharrastus vei viikoittain noin 20 tuntia. Mutta olen samalla oppinut aivan hirveän paljon uusia asioita ja tutustunut todella mukaviin ihmisiin, työelämässään tv-ohjelmistojäseninä suunnitellut Närekangas sanoo.

Harri Kallunki on rakennuttanut, rakentanut ja saneerannut myös aiemmin, vaikka hänen päätyönsä on aina ollut myyntiä ja markkinointia.

– Olen aina ollut tiimipelaaja niin joukkuepeleissä kuin työssä kokoamassa ja kouluttamassa erilaisia ryhmiä. Samalla yhteisöllisyysajatuksella olen hoitanut Pasaatin hankettakin. Tästä olemme vaimoni **Marian** kanssa tekemässä itsellemme loppusijoituskohtetta, Kallunki naurahtaa.

Satoja neliötä yhteisiä tiloja

Taloon tulevista yhteisötiloista löytyy sekä Leena Närekankaan että Harri Kallungin mielestä jokaiseen makuun sopivaa mielekästä tekemistä ja yhdessäolomahdollisuuksia.

Tulossa on monikäyttöinen yhteinen sali ja suurtaloukeittiö, viherhuone, askarteluhuone, takkahuone ja laaja ulkoterasi talon katolle, pesu-

tupa ja kaksi saunaa. Erillinen, pieni yksiö rakennetaan asukkaiden vieraiden lyhytaikaista majoittamista varten.

Silti yksityisyys säilyy, sillä asunnot ovat ihan tavallisia kerrostalohuoneistoja. Oman oven saa aina lukkoon, ja osallistua voi siihen yhteisöllisyysaktiiviteettiin, mihin haluaa ja silloin kun haluaa.

Seitsenkerroksinen ja kaksiportainen kerrostalo on nyt jo valmiiksi suunniteltu, mutta asuntoja on yhä varattavissa ja tulevat asukkaat ehtivät vielä vaikuttaa oman kotinsa pohjaratkaisuihin.

Tulevat naapurit tulevat tutuiksi jo ennen muuttoa

Nyt syksyllä hankkeen superaktiivien työstillä on urakkarajauspyyntöjen jättäminen rakennusurakoitsijoille. Myös yhteistilojen sisustussuunnittelu on alkamassa. Ratkaisujen suuntaa valmistellaan asukkaiden ja sisustusarkkitehtien ryhmässä, ja lopulliset päätökset tehdään kaikkien asukkaiden yhteisessä asukaskokouksessa.

– On matkan varrella ollut tietysti myös hankalia asioita, mutta niistä on aina onnistuneesti selvitty, yhdessä.

Tätähän todella tehdään yhdessä, joten ihmisistä täytyy pitää, omille kunnon soololuille ei ole tilaa, Närekangas sanoo.

– Yhdellä tavalla samantyyppisiä ihmisiä me saamme naapureiksi. Sellaisia, jotka vapaaehtoisesti ovat valinneet yhteisötalon asumismuodokseen. Ja mehän tunnemme jo nyt tässä vaiheessa tulevat naapurimme aivan eri tavalla kuin normikerrostalosta kodin ostavat, Kallunki jatkaa.

Parin viime vuoden poikkeusaika on myös Pasaatin hankkeessa tarkoittanut tuntikausia kestäneitä Teams-kokouksia. Mutta nyt ovat jo ensimmäiset asukastapaamiset, piknikit sekä elokuva- ja teatteriesitykset toteutuneet, ja muut arjen tulevat yhteisöllisyyspäätökset muovautuvat pian.

Myös suunnitelmat yhteisöllisyyden yhdessä opettelemiseen ovat valmiina.

Airi Vuolle

Vaikka Harri Kallungin ja Leena Närekankaan kuvausrekvisiitta Pasaati-talon tulevalla tontilla Verkkoosaarensa vähän viittaa rakennustöihin, niitä asukkaat eivät itse tee lainkaan. Vuonna 2024 pasaatilaisten muuttavat täysin valmiiseen kerrostalokotiinsa. Suunnittelutyötä sen sijaan sitä ennen riittää. Kuva: Airi Vuolle

Lue lisää:
www.pasaatitalo.fi